

Odborné stanovisko

podľa § 1 ods. 2 písm. f) zákona č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov

Slovenskému národnému stredisku pre ľudské práva (ďalej ako „*Stredisko*“) ste dňa XXXX doručili žiadosť o vydanie odborného stanoviska, v ktorej žiadate o zodpovedanie otázky možnosti získavania dôkazov na pracovisku, konkrétne nahrávok cez diktafón z dôvodu vyskytujúcich sa šikanózných a diskriminačných prejavov. V žiadosti o vydanie odborného stanoviska ste zároveň položili otázku: **Sú takéto dôkazy legálne a možné pre využitie v ďalšom konaní (trestnom)?**

Stredisko v zmysle ustanovenia § 1 ods. 2 písm. f) zákona č. 308/1993 Z.z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov (ďalej ako „*Zákon*“) vydáva na požiadanie fyzických osôb alebo právnických osôb alebo z vlastnej iniciatívy odborné stanoviská vo veciach dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania podľa antidiskriminačného zákona.

Právna úprava a právne posúdenie

Na úvod si Stredisko dovoľuje uviesť, že v zmysle ustanovenia § 1 ods. 2 Zákona plní úlohy v oblasti ľudských práv a základných slobôd. V zmysle ustanovenia § 1 ods. 2 písm. e) Zákona zabezpečuje bezplatnú právnu pomoc obetiam diskriminácie a prejavov intolerancie. V súlade s § 1 ods. 3 Zákona, Stredisko je oprávnené zastupovať účastníka v konaní vo veciach súvisiacich s porušením zásady rovnakého zaobchádzania, upravenej v zákone č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej ako „*antidiskriminačný zákon*“).

Na základe vyššie uvedeného Stredisko konštatuje, že v zmysle svojho zákonného mandátu ako národný antidiskriminačný orgán nie je oprávnený sa vyjadrovať k trestnoprávnej rovine veci a teda nie je oprávnené na zodpovedanie otázky získavania dôkazných prostriedkov vo forme audiozáznamu v rámci trestného konania. Stredisko sa preto v rámci odborného stanoviska venovalo výlučne otázke získavania dôkazných prostriedkov vo forme audiozáznamu v rámci antidiskriminačného sporu.

V súvislosti s Vašou žiadosťou si Vám Stredisko dovoľuje ozrejmiť, kedy je možno určité konanie alebo opomenutie považovať za porušenie zásady rovnakého zaobchádzania v zmysle antidiskriminačnej legislatívy. K dôvodnému záveru o diskriminácii môže dôjsť až **na základe kumulatívnej identifikácie jednotlivých definičných znakov diskriminácie vymedzených antidiskriminačnou legislatívou** – vysoká miera pravdepodobnosti o menej priaznivom

zaobchádzaní s dotknutou osobou, oblasť diskriminácie¹, chránený dôvod², forma diskriminácie³ a vylúčenie aplikácie ustanovenia § 8 a 8a antidiskriminačného zákona.

V prípade identifikácie všetkých definičných znakov diskriminácie a dôvodného záveru o diskriminácii, sa môže každý kto sa domnieva, že je alebo bol dotknutý na svojich právach, právom chránených záujmoch alebo slobodách nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania domáhať svojich práv na súde. V zmysle § 9 ods. 2 antidiskriminačného zákona sa môže domáhať najmä toho aby ten, kto nedodržel zásadu rovnakého zaobchádzania, upustil od svojho konania, ak je to možné, napravil protiprávny stav alebo poskytol primerané zadosťučinenie. Ustanovenie § 9 ods. 3 umožňuje domáhať sa aj náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Ide najmä o prípady, ak by primerané zadosťučinenie nebolo dostačujúce, najmä ak nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania bola značným spôsobom znížená dôstojnosť, spoločenská vážnosť alebo spoločenské uplatnenie poškodenej osoby.

Stredisko ďalej uvádza, že aj napriek inštitútu tzv. **zdieľaného dôkazného bremena**, charakteristického pre proces dokazovania v rámci prejednávania antidiskriminačného sporu, **nesie žalobca vo všeobecnosti do určitej miery dôkazné bremeno vo vzťahu k ním tvrdeným skutočnostiam o menej priaznivom zaobchádzaní.**⁴ Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojej judikatúre uvádza, že „*Žalobca musí prioritne uniesť dôkazné bremeno ohľadne skutočností, z ktorých možno odvodiť, že došlo k priamej alebo nepriamej diskriminácii, resp. zásady rovnakého zaobchádzania. Až následne sa presúva dôkazné bremeno na žalovanú stranu, ktorá má právo preukazovať svoje tvrdenia, že neporušila zásadu rovnakého zaobchádzania.*”⁵ Primárny dôkaz o porušení zásady rovnakého zaobchádzania predložený žalobcom alebo žalobkyňou, na základe ktorého sa dôkazné bremeno prenáša na žalovaného, aby ten preukázal opak, **nemusí tvrdenú diskrimináciu resp. porušenie zásady rovnakého zaobchádzania preukazovať s istotou, teda bez akýchkoľvek pochybností, ale stačí určitá miera pravdepodobnosti.**⁶

Dôkazným prostriedkom o diskriminácii, ktorý môže napomôcť k preneseniu dôkazného bremena na žalovaného môže byť písomná komunikácia, svedkovia, audiozáznamy alebo audiovizuálne záznamy. V prípadoch keď dochádza k diskriminácii formou predpisu, interného pokynu alebo iného dokumentu dôkazným prostriedkom môže byť jeho kópia alebo fotka.

¹ Ustanovenie § 3 ods. 1 antidiskriminačného zákona

² Ustanovenie § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona

³ Ustanovenie § 2a antidiskriminačného zákona

⁴ § 11 ods. 2 antidiskriminačného zákona „*Žalovaný je povinný preukázať, že neporušil zásadu rovnakého zaobchádzania, ak žalobca oznámi súdu skutočnosť, z ktorých možno dôvodne usudzovať, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania došlo.*“

⁵ Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky č.k. II. ÚS 65/2015 zo 4. februára 2015, Dostupné online na: https://www.ustavnysud.sk/rozhodovacia_cinnost/rozhodnutia

⁶ DEBRECENIOVÁ, J., Antidiskriminačný zákon, Komentár. Bratislava: Občan a demokracia, 2008, s. 229

Otázkou prípustnosti vykonania dôkazu vo forme audiozáznamu sa zaoberali slovenské sudy ešte pred prijatím zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len ako „CSP“). Krajský súd v Košiciach vo svojom rozhodnutí 2Co/115/2008 zo dňa 15. júla 2010 uviedol *„Žiadne ustanovenie O.s.p. ani iného právneho predpisu nebráni vykonaniu takéhoto dôkazu – prepis zvukového záznamu, ktorý bol vyhotovený na verejnosti a ktorý žiadnym spôsobom nezasahuje do súkromia účastníkov konania alebo tretích osôb.“*

Aktuálna právna úprava v súvislosti s dokazovaním v civilnom sporovom konaní⁷ v § 187 ods. 1 CSP uvádza, že *“Za dôkaz môže slúžiť všetko, čo môže prispieť k náležitému objasneniu veci a čo sa získalo zákonným spôsobom z dôkazných prostriedkov.”* V zmysle § 12 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len ako „občiansky zákonník“) zvukové záznamy týkajúce sa fyzickej osoby alebo jej prejavov osobnej povahy sa naozaj smú vyhotoviť alebo použiť len s jej privolením. V tejto súvislosti je ale nevyhnutné poukázať na čl. 16 ods. 2 CSP, v zmysle ktorého súd neprihliadne na nezákonne získaný dôkaz v civilnom sporovom konaní, ibaže by bolo vykonanie nezákonne získaného dôkazu odôvodnené čl. 3 ods. 1 CSP. Dôvodová správa k CSP v tejto súvislosti uvádza, že *„súd môže vykonať dôkaz získaný v rozpore so zákonom ak je právo protistrany ústavnokonformne posúdené ako v konkrétnom prípade silnejšie právo než porušené právo toho, na koho úkor sa právo vykonáva. Ak teda napríklad súd vezme do úvahy elektronickú komunikáciu či zaznamenanie obrazu a zvuku na to určenými elektronickými prostriedkami, ktoré boli získané bez súhlasu osoby, ktorej prejavy boli takto zachytené, musí to odôvodniť tým, že právo na ochranu osobnosti tohto subjektu je v konkrétnom prípade proporčne slabšie oproti tomu ústavnému právu, ktorého porušenie sa má takto získaným dôkazným prostriedkom preukázať“*⁸ Na posúdenie prevahy vzájomne kolidujúcich ústavných práv musí byť v individuálnych prípadoch teda vykonaný ústavný test proporcionality.

Touto otázkou sa zaoberali aj české sudy ešte pred prijatím CSP v podmienkach Slovenskej republiky. Ústavný súd Českej republiky sa vo svojom rozhodnutí II. ÚS 1774/14 zo dňa 09.12.2014 stavia proti elektronickému sledovaniu, avšak zároveň poukazuje na to, že *„úplne odlišne je treba posudzovať prípady, kedy je tajné vyhotovenie audiozáznamu rozhovoru súčasťou obrany obetí trestného činu proti páchatel'ovi alebo ak ide o spôsob dosiahnutia právnej ochrany pre výrazne slabšiu stranu občianskoprávneho a najmä pracovnoprávneho sporu. Zásah do práva na súkromie osoby, ktorej hovorený prejav je zaznamenávaný, je tu plne ospravedlňiteľný záujmom na ochrane slabšej strany právneho vzťahu, ktorej hrozí závažná ujma (vrátane napríklad straty zamestnania). Zadováženie jediného alebo kľúčového dôkazu touto cestou je analogické ku konaniu za podmienok krajnej núdze či dovolenej sebaobrany.“*

⁷ Ustanovenie § 11 ods. 3 antidiskriminačného zákona „Na konanie vo veciach súvisiacich s porušením zásady rovnakého zaobchádzania sa vzťahuje Občiansky súdny poriadok, ak tento zákon neustanovuje inak.“

⁸ Podľa dôvodovej správy k CSP: „v zmysle judikatúrnych záverov môže ísť napr. o proporčne silnejšie právo na rasovú, rodovú, či inú nediskrimináciu“

Stredisko si ďalej dovoľuje uviesť, že si uvedomuje, že slovenská a česká úprava civilného sporového procesu má určité špecifiká a nedá sa bez ďalšieho skúmania priamo postupovať podľa českej judikatúry pri použití nezákonne získaných dôkazov v súdnom konaní. Avšak z dôvodu absencie konštantnej judikatúry slovenských súdov pri otázke použitia dôkazu získaného v rozpore so zákonom je možné dôvodne predpokladať, že **zákonodarca sa pri prijatí CSP a zavedením čl. 16 ods. (2) v spojení s čl. 3 ods. (1) do CSP inšpiroval práve českou judikatúrou pri odstránení striktného formalizmu otázky nemožnosti využitia nezákonne získaných dôkazov na riadne zistenie skutkového stavu veci.** K analogickej aplikovateľnosti rozhodnutí českých súdov v tejto otázke sa prikláňa aj Tomáš Čentík, ktorý rovnako argumentuje vyššie spomenutými rozhodnutiami českých súdov a vo svojom článku uvádza, že *„za účelom hľadania pravdy (aspoň tej formálnej) v súdnom konaní by mal byť záujem na zistení skutkového stavu povýšený nad ochranu osobností druhej strany konania.“*⁹

Stredisko chce poukázať aj na to, že právo na ochranu osobnosti v zmysle § 12 ods. 1 občianskeho zákonníka chráni záznamy týkajúce sa fyzickej osoby alebo prejavy osobnej povahy. **Prejavy zachytené na audiozázname prebiehajúce počas pracovnej doby v rámci výkonu pracovnej činnosti nemožno považovať za prejavy osobnej povahy v zmysle občianskeho zákonníka.** Najvyšší súd Českej republiky v tejto súvislosti konštatoval, že *„osobnú povahu ako z logiky veci plynú spravidla nemajú prejavy ku ktorým dochádza pri výkone povolania, pri obchodnej alebo verejnej činnosti.“*¹⁰

Záver

Vzhľadom na vyššie uvedené informácie Stredisko uvádza, že **získanie navonok nezákonného dôkazného prostriedku na pracovisku, konkrétne nahrávky cez diktafón (aj bez vedomia osoby, ktorá je nahrávaná) z dôvodu vyskytujúcich sa šikanózných a diskriminačných prejavov možno považovať za legálne získaný dôkazný prostriedok, ak takéto získanie dôkazného prostriedku predstavuje zadováženie jediného a kľúčového dôkazu na preukázanie diskriminácie.**

S pozdravom

PhDr. Silvia Porubánová
výkonná riaditeľka

---

⁹ ČENTÍK T., K prípustnosti nezákonných dôkazov podľa CSP, dostupné na: <https://www.ulpianus.sk/blog/k-pripustnosti-nezakonných-dokazov-podla-csp>

¹⁰ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 11.05.2005, sp. zn.: 30 Cdo/64/2004, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/30Cdo64/2004>.